

Uvod u programiranje

- predavanja -

listopad 2025.

2. Programska jezik C

Vodič „01 Prije drugog predavanja”

- Očekuje se da ste savladali (na razini na kojoj je obrađeno u vodiču):
 - Osnove znakovnog sučelja (dir, cd, mkdir, del, ...)
 - Instalirali GCC i VS Code
 - Preveli i pokrenuli svoj prvi program
- Pitanja?

Temeljni elementi jezika C

Struktura C programa

Struktura C programa

- C program se sastoji od deklaracija i definicija funkcija (imenovanih blokova), deklaracija i definicija varijabli i direktiva pretprocesoru
 - razlika između pojmove *deklaracija* i *definicija* bit će objašnjena kasnije. Za sada će se koristiti samo pojam *definicija*.
- složena naredba ili blok (imenovani ili neimenovani) može obuhvaćati deklaracije i definicije varijabli, ostale naredbe (*statement*) i neimenovane blokove
- svaka naredba mora završavati znakom ;
 - terminator: oznaka da na tom mjestu naredba završava (i može se, ako treba, početi pisati sljedeća)
 - blok NE završava znakom ; tj. iza znaka } ne stavlja se ;

Primjer

```
#include <stdio.h>  
  
int main(void) {  
    int n, rez;  
    scanf("%d", &n);  
  
    // izracunaj absolutnu vrijednost  
    if (n < 0) {  
        rez = -1 * n;  
    }  
    else {  
        rez = n;  
    }  
  
    printf("Ulez: %d Rezultat: %d", n, rez);  
    return 0;  
}
```

direktiva preprocesoru
imenovani blok (funkcija)
definicija varijabli
naredba (*statement*)
početak neimenovanog bloka
kraj neimenovanog bloka
početak neimenovanog bloka
kraj neimenovanog bloka

C je jezik slobodnog formata

- standard ne propisuje stil pisanja
 - mjesto početka naredbe u retku je proizvoljno, umetnute praznine nemaju specijalno značenje
 - dopušteno je napisati više naredbi u istom retku ili jednu naredbu u više redaka

```
...
int n, rez; scanf("%d", &n);
...
printf("Ulaz: %d Rezultat: %d"
      , n
      , rez
      );
...
...
```

- međutim, poželjno je uredno pisanje, odnosno umetanje praznina i praznih redova na odgovarajućim mjestima

Primjer

- Što nije u redu s ovim programom?

```
#include <stdio.h>
int main()

void
) { int n
, rez
; scanf(
"%d", &n); // izracunaj absolutnu vrijednost
            if ( n < 0 )
{rez = -1 * n
;}
else
            {rez =
n; }printf("Ulez: %d Rezultat: %d",
            , rez); return 0;}
```

Temeljni elementi jezika C

Ključne riječi
Uporaba velikih i malih slova

Ključne riječi

- ključne riječi su unaprijed definirani identifikatori koji za prevodioca imaju posebno značenje. ISO/IEC 9899:2011 (C11) propisuje sljedeće 44 ključne riječi:

auto	extern	short	while
break	float	signed	_Alignas
case	for	sizeof	_Alignof
char	goto	static	_Atomic
const	if	struct	_Bool
continue	inline	switch	_Complex
default	int	typedef	_Generic
do	long	union	_Imaginary
double	register	unsigned	_Noreturn
else	restrict	void	_Static_assert
enum	return	volatile	_Thread_local

Uporaba velikih i malih slova

- C prevodilac razlikuje velika i mala slova
 - za imena varijabli, ključne riječi i ostale identifikatore mora se koristiti propisani oblik slova (veliko/malo)

```
#Include <STDIO.h>
INT Main(Void) {
    Return 0;
}
```

- svaka riječ u prethodnom programu je napisana neispravno. Prevodilac u tom programu neće moći prepoznati:
 - pretprocesorsku naredbu include
 - datoteku stdio.h
 - ključne riječi int, void, return
 - funkciju main

Temeljni elementi jezika C

Komentari

Komentari

- komentari nemaju utjecaj na izvršavanje programa. Mogu se ugraditi na dva načina, na bilo kojem mjestu u izvornom kôdu:
 - komentar koji započinje s dvije kose crte proteže se do kraja retka

```
// podaci o studentu
int godRod;      // godina rodjenja
int godUpis;     // godina upisa na FER
```

- komentar koji započinje dvoznakom /* i završava dvoznakom */ može se protezati i kroz više redaka
- komentari ovog oblika ne smiju se ugnježđivati

```
/* funkcija izracunava najveci zajednicki djelitelj za
   zadane cijele pozitivne brojeve m i n
*/
int najveciDjelitelj(int m, int n) {
```

```
    ...
```

Temeljni elementi jezika C

Funkcija *main*

Glavna funkcija (main)

```
int main(void) {  
    ...  
    return 0;  
}
```

- glavna funkcija predstavlja mjesto na kojem počinje izvršavanje C programa
 - svaki program mora sadržavati točno jednu funkciju main
 - int ispred main znači da funkcija u pozivajući program (u ovom slučaju operacijskom sustavu) vraća cijeli broj (integer). S time povezana naredba return u pozivajući program vraća cijeli broj
 - za sada: operacijskom sustavu uvijek vratiti cijeli broj nula, kao što je prikazano u primjeru
 - void znači da funkcija main ne prima niti jedan argument
 - početak i kraj bloka naredbi, koji predstavlja tijelo funkcije, označeni su vitičastim zagradama { i }

Temeljni elementi jezika C

Varijable i konstante

Varijable

- općenito: promjenljiv podatak (lat. variabilis - promjenljiv)
- u programiranju: prostor u memoriji računala, unaprijed zadane i nepromjenjive veličine, kojem je pri definiciji dodijeljeno ime i tip i čiji se sadržaj može mijenjati, npr. naredbom pridruživanja ili učitavanjem vrijednosti s tipkovnice.

```
...
int main(void) {
    int m, n;
    ...
    ...
    n = 128;
    scanf("%d", &m);
    ...
    m = 1000;
    scanf("%d", &n);
    ...
}
```

sadržaj varijabli ovog trenutka nije siguran, varijable
sadrže "garbage value", "smeće". Kažemo: varijable
još nisu inicijalizirane (*uninitialized*)
sadržaj varijable n postavljen je pridruživanjem
sadržaj varijable m postavljen je učitavanjem
vrijednosti s tipkovnice
sadržaj varijabli može se ponovo promijeniti

Definicija varijable

```
int n, rez;
```

- prethodnom naredbom definirane su dvije cjelobrojne varijable u koje je moguće pohranjivati isključivo cijele brojeve. Kažemo: varijable su tipa int

```
float x, y, z;  
float v;
```

- prethodnim naredbama definirane su realne varijable x, y, z i v u koje je moguće pohranjivati isključivo realne brojeve. Kažemo: varijable su tipa float (naziv je izведен iz pojma floating point)
- za sada će se koristiti samo tipovi int i float. Ostali podržani tipovi podataka bit će objašnjeni kasnije
- varijabla se može definirati na bilo kojem mjestu u bloku, ali obavezno prije nego se prvi puta koristi

Definicija varijable uz inicijalizaciju

```
int k, m, n;  
m = 3;  
n = 3;
```

k, m, n ovog trenutka sadrže "smeće"
m sadrži 3
n sadrži 3
k trenutačno sadrži "smeće"

- Naredba za definiciju varijable može sadržavati tzv. inicijalizator kojim se već pri definiciji postavlja početna vrijednost varijable
 - inicijalna vrijednost mora se navesti pojedinačno za svaku varijablu koju se želi inicijalizirati

```
...  
int main(void) {  
    int k, m = 3, n = 5;  
    ...
```

m sadrži 3; n sadrži 5
k trenutačno sadrži "smeće"

Imena varijabli

- imena varijabli (i svi drugi identifikatori, npr. imena funkcija) sastavljena su od slova, znamenki i znakova podcrtavanja _
 - ime ne smije započeti:
 - znamenkom
 - s dva znaka podcrtavanja
 - znakom podcrtavanja i velikim slovom
 - ime ne smije biti jednako niti jednoj ključnoj riječi
 - prema konvenciji, za tvorbu imena varijabli prvenstveno se koriste mala slova, uz eventualni dodatak nekoliko velikih slova (vidjeti kasnije tzv. camelCase)
 - primjeri neispravnih imena varijabli

novi+datum	x1/1	x\$	rezultat!
float	int	return	void
__suma	_Produkt	1.suma	1produkt

Imena varijabli

- duljina imena je proizvoljna, ali treba voditi računa o sljedećem:
 - kod nekih prevodioca moguća su ograničenja u broju značajnih znakova. Standard zahtijeva samo to da najmanje 31 prvih znakova imena bude značajno. Stoga je moguće da neki prevodioci neće moći međusobno razlikovati sljedeća imena varijabli:
 - prosjecna_ocjena_na_predmetu_upro_2018_godine
 - prosjecna_ocjena_na_predmetu_upro_2019_godine
 - preduga ili prekratka imena smanjuju preglednost ili otežavaju pisanje programa. Korištenje imena koje odražava značenje variable bitno unapređuju jasnoću programa
 - umjesto predugih (gore) ili prekratkih imena (npr. p1, p2) bolje je:
 - upro_prosj_2018, upro_prosj_2019 (oblik *snake_case*) ili
 - uproProsj2018, uproProsj2019 (oblik *camelCase*)

Konstante

- slično varijablama, konstante također imaju svoje tipove. Tip konstante ovisi o formi u kojoj je napisana

```
float x, y;  
int m, n;  
x = 1.f;          vrijednost realne konstante pridružuju se realnoj varijabli  
y = 2;            vrijednost cijelobrojne konstante pridružuju se realnoj varijabli  
                  (prije pridruživanja obavlja se konverzija)  
m = 3;            vrijednost cijelobrojne konstante pridružuje se cijelobrojnoj varijabli  
n = 3.5f;         vrijednost realne konstante pridružuju se cijelobrojnoj varijabli  
                  (prije pridruživanja obavlja se konverzija)
```

- zašto se realnim konstantama na kraj dodaje slovo f bit će objašnjeno u predavanjima o tipovima i načinima pohrane podataka

Temeljni elementi jezika C

Direktive preprocessoru

Direktive preprocessoru - #include

```
#include <stdio.h>
```

- uputa (direktiva) preprocessoru: u program prije prevodenja ukljuciti sadrzaj datoteke <stdio.h>
 - <stdio.h> sadrzi deklaracije i definicije koje su potrebne da bi program na ispravan način mogao koristiti, izmedu ostalog, funkcije printf i scanf (funkcije za čitanje i pisanje)
 - zaključak: na početak svakog programa koji će koristi funkcije scanf ili printf treba ugraditi direktivu #include <stdio.h>

Primjer

- `gcc -E prog1.c > prog1.i`

izvorni kôd

```
#include <stdio.h>

int main(void) {
    int n, rez;
    scanf("%d", &n);
    // izracunaj absolutnu vrijednost
    if (n < 0) {
        rez = -1 * n;
    } else {
        rez = n;
    }
    printf("Ulaz: %d Rezultat: %d", n, rez);
    ...
}
```

prog1.c

preprocesirani izvorni kôd

```
...
__attribute__((_cdecl__))
__attribute__((_nothrow__))
int printf (const char *, ...);
...
__attribute__((_cdecl__))
__attribute__((_nothrow__))
int scanf (const char *, ...);
...

int main(void) {
    int n, rez;
    scanf("%d", &n);
    if (n < 0) {
        rez = -1 * n;
    } else {
    ...
}
```

prog1.i

Direktive preprocessoru - #define

```
#define PI 3.14159f
```

- uputa (direktiva) preprocessoru: tijekom faze preprocessoranja, svaku pojavu riječi PI u izvornom kodu zamijeniti s 3.14159f
 - time je definirana simbolička konstanta
 - prema konvenciji, imena konstanti pišu se velikim slovima

```
#include <stdio.h>
#define PI 3.14159f

int main(void) {
    float r;    // polumjer kruga
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * PI);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * PI);
    return 0;
}
```

"ispis novog reda", skok u novi red na zaslonu

Ne ovako!
float pi;
pi = 3.14159f;

Primjer

- gcc -E prog2.c > prog2.i

izvorni kôd

```
#include <stdio.h>
#define PI 3.14159f

int main(void) {
    float r; // polumjer kruga
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * PI);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * PI);

    return 0;
}
```

prog2.c

preprocesirani izvorni kôd

```
...
__attribute__((_cdecl__))
__attribute__((_nothrow__))
int printf (const char *, ...);
...

int main(void) {
    float r;
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * 3.14159f);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * 3.14159f);

    return 0;
}
```

prog2.i

Ne ovako!

```
#define DVA 2
...
printf("Opseg kruga: %f", DVA * r * PI);
...
```

Primjer izvršavanja prethodnog programa

5↙

Povrsina kruga: 78.539801

Opseg kruga: 31.415920

- crvenom bojom prikazuju se znakovi koje je tipkovnicom upisao korisnik
- oznaka ↵ će se koristiti uvijek kada će u primjerima trebati naglasiti da se na nekom mjestu "ispisuje skok u novi red" ili da je pritisnuta tipka Enter (odnosno Return)

Temeljni elementi jezika C

Izrazi

Izrazi

- Izraz (*expression*) je kombinacija operatora, operanada (konstante, varijable, pozivi funkcija, izrazi, ...) i zagrada, koja po evaluaciji daje rezultat
 - izraz pridruživanja
 - aritmetički izraz
 - relacijski izraz
 - logički izraz
- Izrazi se mogu ugrađivati u druge, složenije izraze, koristiti kao argumenti funkcija i dijelovi nekih naredbi

Izrazi

- Primjeri izraza (uz prepostavku da su a i b cijelobrojne varijable):

256	aritmetički izraz
a	aritmetički izraz
a + 11	aritmetički izraz
(a + 1) * (b - 1)	aritmetički izraz
a = 20	izraz pridruživanja
b = a + 3	aritmetički izraz unutar izraza pridruživanja
a <= 10	relacijski izraz
(a <= 10) && (b == 0)	dva relacijska izraza unutar logičkog izraza

- Primjeri korištenja izraza na mjestu argumenta funkcije i dijela naredbe (u ovom slučaju naredbe return)

```
printf("%d", (a + 1) * (b - 1));  
return a - b;
```

Operator i izraz pridruživanja

- Operator pridruživanja se koristi za pridruživanje vrijednosti

- simbol u pseudo-kodu $:$

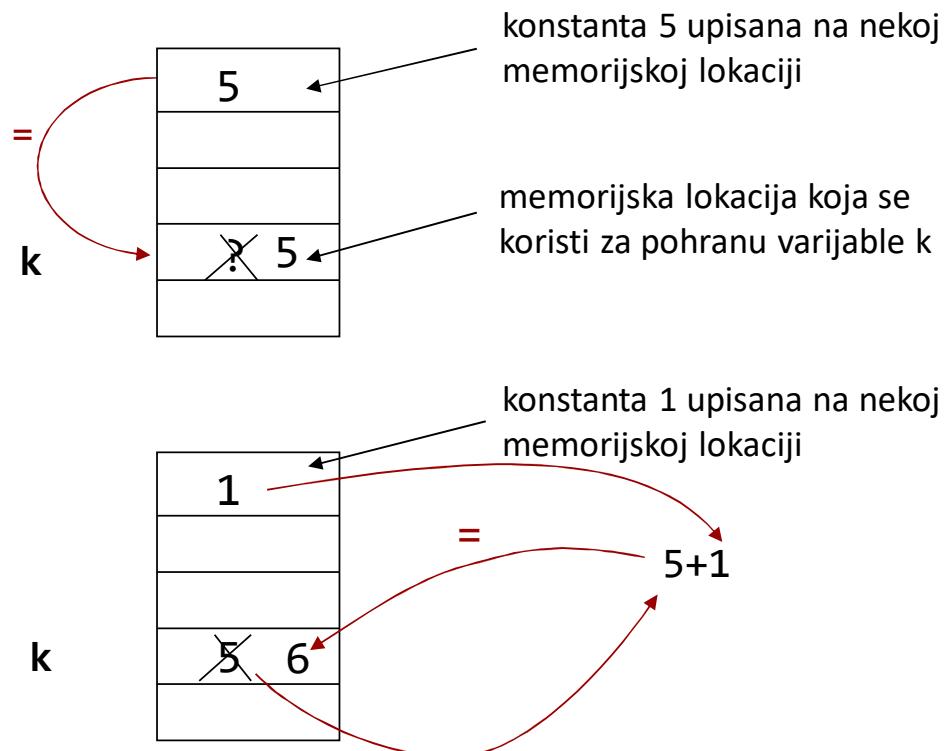
- u C-u $=$

- Primjeri:

```
int k;
```

```
k = 5;
```

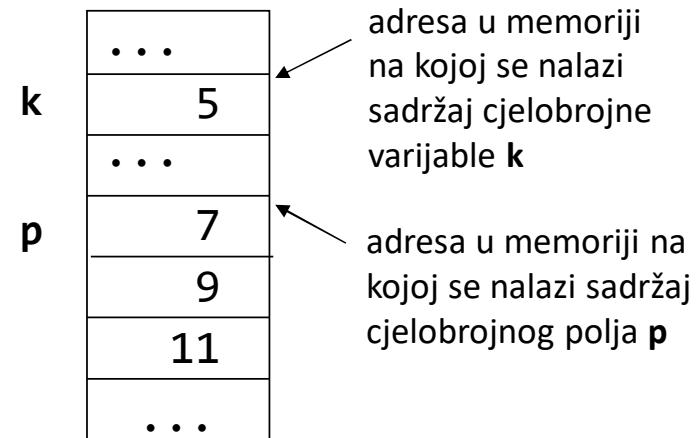
```
k = k + 1;
```


Locator value, lvalue

- *Locator value (Lvalue, L-value, lvalue)* je izraz koji predstavlja (određuje, designates) objekt koji se u memoriji nalazi na određenoj adresi (ili "ima određenu adresu")
 - npr. imena varijabli **k** i **p** su *lvalue* jer predstavljaju objekte (u ovom slučaju cijelobrojnu varijablu, odnosno cijelobrojno polje) čije su vrijednosti (*value*) pohranjene na određenim adresama u memoriji

```
...
int k = 5;
int p[3] = {7, 9, 11};
...
```


Modifiable lvalue, non-modifiable lvalue

- *lvalue* koji predstavlja objekt čija se vrijednost može promijeniti naziva se izmjenljivi *lvalue* (*modifiable lvalue*)
 - npr. ime varijable (jednostavnog tipa) je *modifiable lvalue*

```
...
int k = 5;
...
k = 10;      vrijednost objekta može se promijeniti pomoću lvalue k
```

- npr. ime varijable tipa polje je *non-modifiable lvalue*. Sadržaj polja nije moguće promijeniti korištenjem (samo) imena varijable p1

```
...
int p1[3] = {7, 9, 11}, p2[3] = {6, 8, 10};
...
p1 = p2;      neispravno: p1 je non-modifiable lvalue
```

Ljeva strana u izrazu pridruživanja

- Ljeva strana (lijevi operand) izraza pridruživanja mora biti *modifiable locator value* (*modifiable lvalue*).

```
int m, n, k;  
int p[3] = {7, 9, 11};  
n = 15 + 3;           n je modifiable lvalue  
m = m + n + 1;       m je modifiable lvalue  
k + 1 = m + 1;       neispravno: k + 1 nije lvalue  
7 = m;               neispravno: konstanta 7 nije lvalue  
p = 10;              neispravno: p nije modifiable lvalue
```

Prema (danas zastarjelom) tumačenju iz *Kernighan and Ritchie: The C Programming Language*, pojam *Lvalue* (*left-value*) odnosi se na vrstu izraza koji je dopušteno koristiti na lijevoj strani izraza pridruživanja.

Desna strana u izrazu pridruživanja

- Na desnoj strani izraza pridruživanja može se nalaziti bilo koji izraz (može, ali ne mora biti *lvalue*). Npr. varijabla, konstanta, aritmetički izraz, poziv funkcije, itd.
 - vrijednost izraza (*value of expression*) na desnoj strani izračunava se (evaluira) i postavlja kao nova vrijednost objekta kojeg predstavlja *lvalue* na lijevoj strani izraza pridruživanja

```
int m, n;  
n = 15 * 3 - 100;  
m = abs(n) / 2;
```

Prema danas zastarjelom, ali u literaturi često korištenom tumačenju, pojam *Rvalue* (*right-value*) odnosi se na vrstu izraza koji je dopušteno koristiti na desnoj strani izraza pridruživanja.

Rezultat izraza pridruživanja

- izraz pridruživanja se prvenstveno koristi za pridruživanje vrijednosti, ali kao i svaki drugi izraz, "po evaluaciji" daje rezultat.
 - taj rezultat najčešće se ne koristi, kao u sljedećem primjeru: aritmetički izraz daje rezultat 30, izrazom pridruživanja 30 se pridružuje varijabli m, a konačni rezultat izraza pridruživanja jest opet vrijednost 30 (vrijednost koja je upravo pridružena). Vrijednost izraza pridruživanja ostala je neiskorištena.

```
int m;  
m = 15 * 2;
```

- u sljedećem primjeru, rezultat izraza pridruživanja će se iskoristiti. Konstanta 5 pridružuje se varijabli m, konačni rezultat izraza pridruživanja je 5. Ta vrijednost se ispisuje na zaslon.

```
int m;  
printf("%d", m = 5);
```

Višestruko pridruživanje

- činjenica da izraz pridruživanja "po evaluaciji" daje rezultat može se lijepo iskoristiti kod višestrukog pridruživanja

```
int a, b, c;  
...  
c = 3;  
...  
a = b = c * 5;
```

Redoslijed obavljanja: $a = (b = (c * 5))$;

- izračunata je vrijednost $c * 5$ (u primjeru 15) i pridružena varijabli b.
- rezultat izraza pridruživanja (15) pridružuje se varijabli a
- rezultat izraza pridruživanja (15) se nema za što iskoristiti, pa se odbacuje
- Je li sljedeći izraz s višestrukim pridruživanjem ispravan?

```
a = b + 2 = c;
```

Neispravno jer b + 2 nije lvalue

Prioritet i asocijativnost operatora

- Redoslijed obavljanja operacija u izrazima ovisi o
 - **prioritetu operatora**, ako se radi o operatorima različitog prioriteta
$$a + b * c \quad (a + b) * c \text{ ili } a + (b * c)$$
prioritet operatora određuje da se prvo obavlja operacija $b * c$
 - **asocijativnosti operatora**, ako se radi o operatorima jednakog prioriteta
$$a / b * c \quad (a / b) * c \text{ ili } a / (b * c)$$
asocijativnost operatora određuje da se prvo obavlja operacija a / b

Prioritet ↑ Viši	Operator	Asocijativnost operatora
	* /	$L \rightarrow D$
Niži	binarne operacije + -	$L \rightarrow D$
↓	=	$D \rightarrow L$

Primjer

- Tijekom evaluiranja izraza

$$a = b = c * 5$$

treba obaviti nekoliko operacija. Kojim redoslijedom će se operacije obaviti?

- Operator množenja ima viši prioritet od operatora pridruživanja
 - prvo će se obaviti operacija množenja $a = b = (c * 5)$
- Operatori pridruživanja imaju jednaki prioritet. Redoslijed obavljanja određen je asocijativnošću operatora
 - asocijativnost operatora D→L znači da se operandi i operacije grupiraju od desna prema lijevo, dakle

$(a = (b = c * 5))$

za operaciju $c * 5$ je već prije odlučeno da se obavlja prva, stoga se ovdje ne razmatra.

Primjer

- Cjelobrojne varijable a i b inicijalizirati na vrijednosti 14 i -9. Program treba ispisati njihove vrijednosti, zamijeniti vrijednosti u varijablama te ponovo ispisati vrijednosti varijabli na zaslon. Ispis na zaslonu treba izgledati ovako:

```
a=14, b=-9  
a=-9, b=14
```

```
#include <stdio.h>  
int main(void) {  
    int a = 14, b = -9, pom;  
    printf("a=%d, b=%d\n", a, b);  
    pom = a;  
    a = b;  
    b = pom;  
    printf("a=%d, b=%d", a, b);  
    return 0;  
}
```

a	b	pom
14	-9	?
14	-9	?
14	-9	14
-9	-9	14
-9	14	14
-9	14	14

Aritmetički operatori i izrazi

- Ovdje su navedeni samo osnovni aritmetički operatori

Operator	Značenje	Operandi
+	zbrajanje	int, float
-	oduzimanje	int, float
*	množenje	int, float
/	dijeljenje	int, float
%	ostatak cjelobrojnog dijeljenja	int

- aritmetički operator i pridruženi operandi čine aritmetički izraz
- operandi mogu biti varijable, konstante i složeniji aritmetički izrazi

Djelovanje operatora na cjelobrojne operative

- uočiti: ako su oba operanda cjelobrojna
 - rezultat je cjelobrojan
 - operacija se obavlja u cjelobrojnoj domeni (naročito važno za operaciju dijeljenja)

int a = 11, b = 2;	
aritmetički izraz	rezultat
a + b	13
a - b	9
a * b	22
a / b	5
a % b	1

Djelovanje operatora na realne operande

- uočiti: ako je barem jedan operand realnog tipa
 - rezultat je realan
 - operacija se obavlja u realnoj domeni (naročito važno za operaciju dijeljenja)
 - operator *modulo* ne smije se koristiti

int a = 11;	
float b = 2.f;	
aritmetički izraz	rezultat
a + b	13.0
a - b	9.0
a * b	22.0
a / b	5.5
a % b	prevodilac odbija prevesti program

Prioritet aritmetičkih operatora

- operatori množenja, dijeljenja i ostatka cjelobrojnog dijeljenja imaju veći prioritet od operatora zbrajanja i oduzimanja

$$a + b * c \equiv a + (b * c)$$

$$b * c + a \equiv (b * c) + a$$

- ako aritmetički operatori imaju jednak prioritet (npr. množenje, dijeljenje i ostatak cjelobrojnog dijeljenja), tada se operacije obavljaju s lijeva na desno

$$a / b * c \equiv (a / b) * c$$

$$x / a + b * c + d * e \equiv ((x / a) + (b * c)) + (d * e)$$

- ako pretpostavljeni redoslijed obavljanja operacija treba promijeniti, koristiti okrugle zagrade, npr.

$$(a + b) * c$$

$$x / ((a + b) * (c + d) * e)$$

Primjer

- Odrediti veličinu i tip rezultata sljedećih aritmetičkih izraza

int m = 11;	
float x = 2.f;	
m / x	5.5, float
m / 2	5, int
m / 2 * x	10.0, float
x * m / 2	11.0, float
x * (m / 2)	10.0, float
m + 1 / x	11.5, float
(m + 1) / x	6.0, float

Relacijski operatori i izrazi

- relacijskim operatorima testira se odnos među operandima
 - relacijski operator i pridruženi operandi čine relacijski izraz
 - operandi u relacijskim izrazima mogu biti i realni i cjelobrojni (također i drugih tipova). Operandi mogu biti varijable, konstante i složeniji aritmetički izrazi
 - relacijski izraz je jednostavan logički izraz, atomni sud, koji se evaluira kao istinit ili lažan. Npr.
- relacijski izraz $n < 0$ evaluirat će se kao istinit ako je vrijednost varijable n manja od nule, inače, izraz se evaluira kao lažan

```
...
if (n < 0)
...
```

Relacijski operatori

- navedeni su svi relacijski operatori

Operator	Značenje
>	veće
<	manje
\geq	veće ili jednako
\leq	manje ili jednako
$=$	jednako
\neq	različito

- naročito paziti na sljedeće: operatori = i == imaju posve različito značenje. Uporabu neispravne vrste operacije prevodilac neće moći utvrditi: program će se prevesti i "raditi", ali neispravno.

Logički operatori i izrazi

- logičkim operatorima grade se složeni sudovi
 - logički operator i pridruženi operandi čine logički izraz
 - kao operandi u logičkim izrazima mogu se koristiti relacijski izrazi i složeni logički izrazi.
Npr.

```
...
if (n >= 10 && n <= 20)
...
```

- logički izraz `n >= 10 && n <= 20` evaluirat će se kao istinit ako i samo ako je rezultat relacijskog izraza `n >= 10` istinit i rezultat relacijskog izraza `n <= 20` je istinit

Logički operatori

- navedeni su svi logički operatori

Operator	Značenje
!	logičko NE
&&	logički I
	logički ILI

Prioritet operatora

- obratiti pažnju na prioritet aritmetičkih, relacijskih, logičkih operatora i operatora pridruživanja. Koristiti zagrade gdje je potrebno

Prioritet operatora
!
* / %
+ -
< <= > >=
== !=
&&
=

- Primjer:
 - $!x > 20$ će se evaluirati kao $(!x) > 20$
 - ispravno je $!(x > 20)$

Primjeri logičkih izraza

- Rezultat logičkog izraza je istina
 - ako je vrijednost realne varijable x unutar intervala [3, 5] ili unutar intervala [7, 9]
$$(x \geq 3.f \ \&\& x \leq 5.f) \ || \ (x \geq 7.f \ \&\& x \leq 9.f)$$
 - ako je vrijednost realne varijable x unutar intervala [3, 5] i vrijednost varijable y nije unutar intervala [7, 9]
$$x \geq 3.f \ \&\& x \leq 5.f \ \&\& !(y \geq 7.f \ \&\& y \leq 9.f)$$
 ili
$$x \geq 3.f \ \&\& x \leq 5.f \ \&\& (y < 7.f \ || \ y > 9.f)$$

Transformacija prvog u drugi izraz i obrnuto: De Morganova pravila
 - ako je vrijednost realne varijable x pozitivna ili barem za 10 veća i od vrijednosti varijable y i od vrijednosti varijable z
$$x > 0.f \ || \ x \geq y + 10.f \ \&\& x \geq z + 10.f$$
 - za vježbu: provjerite nedostaju li negdje zagrade ili se još neke zagrade smiju ukloniti

Prije sljedećeg predavanja

- Edgar:
 - Tutorial: **02 Prije trećeg predavanja**
 - Public exams: **2. vježbe uz predavanja - osnove programskog jezika C**